

Ta, kurią atnešė migla

(Excerpt in Lithuanian)

Translated by: Gabija Kiaušaitė

Contact of the translator: gabija.kiausaite@gmail.com

3.

Kai galų gale pasiekė šlaito pakraštį, kylantį į vienišos sodybos kiemą, jau buvo aklinais tamsu. Tegalėjo išvelgti kuproto šiaudinio namo nugarą, į kurią rėmėsi ūkinis pastatas. O ta dalis jam visą laiką iš tolo švietusi, buvusi ta vidinio kiemo dalis. Kažin kokiam svirne, o gal dirbtuvėje, tiesiai ant lubų kabėjo žibalinė lempa. Atrodė, kad gyventojai, nepaisydami rūko, nebuvo sudėję rankų. Priešingu atveju jis tegalėjo spėti: arba jie vis dar prie gyvulių, arba juos sulaikė koks kitas reikalas. Net ir praėjus šiek tiek laiko po pasirodymo toje ūkinėje šviesoje ir neryžtingai pastoviniavus po lempa, nepasirodė nė gyva dvasia. Jis dairėsi aplinkui, įtempęs ausis, ir laukė. Vieta, kurioje spigino šviesa, buvo panaši į kalvę. Jos gilumoje švietė suodina žiojėjanti ugnvietė, ant lentynų prie priekalo buvo išmėtyti ir pakabinti juodi įnagai. Jam toptelėjo mintis, ar tai tik nebus ta kalvio dirbtuvė, apie kurią jam pasakojo – ir būtent tai jis žūtūt troško sužinoti. Tačiau lyg būtų buvusi prakeikta sodybos vieta, čia vis dar niekas nesirodė, už sienų taip pat niekas nė nekrustelėjo. Jis patrepsėjo, kad nusipurtytų purvą nuo permirkusių batų. Kadangi purvas niekaip nepasidavė, bandė nutrinti į žolę. Galų gale purvas vis tik leidosi nukrečiamas ir tiesiog toks, dumplinas ir prasisagstęs, stojo prieš vienintele duris po prieangio stogu. Pabeldė – paskui kelis syk dar stipriau. Ir kai vis tik niekas neatsiliepė, nekantriai paklibino didžiąją durų rankeną. Durys buvo užrakintos.

Jis užsimerkė ir tiesiog čia pat prie namo sienos susmuko.

Visa tai nuo pat pradžių buvusi beprotiška mintis, iš tiesų! – jis daugiau nei norėjo, nei begalėjo kažką dar galvoti.

Ant karties, po šiaudiniu stogu virš jo, kabėjo panaudotos pasagos. Šios buvo įvairių dydžių – nuo vyriško delno iki ištis milžiniškų – kai kurios buvo smarkiai nuzulintos iki pačios šerdies. Prie stulpo, čia pat prie jo, atremtos akėčios. Jos ilgi, atšipę, blizgantys dantys regėjosi it velnio šakės. Nuo įėjimo į kalvę tiesėsi ant žemės numesta viela. Ant jos negyvai gulėjo sunki šuns grandinė. Šuns, kuris greičiausiai ją nusigraužė, kadangi grandinės pabaigoje laimei nebuvo matyti jokio kabliuko ar antkaklio. Tačiau tai galėjo reikšti ir tai, kad ši sodyba visiškai negyvenama!? Tačiau nepaisant visko, jis buvo pasmerktas laukti. Nė pagalvoti nedrįso apie tai, kad vėl turės bristi į nakties nežinią. Įsilaužti į namą irgi tiesiog negalėjo, gerai nežinodamas į kur ištis įsivėlė. Težinojo viena: kad ir kaip geidė šiuo metu pastogės ir šilumos, tiek jį taip pat gąsdino ši kurtinanti tyla viduje. Ir jį vėl užvaldė ta keista, iki tol visiškai nepažįstama baimė, kuri ir išvijo jį į laukus. Baimė, kylantį iš jausmo, kad kažin kas jį stebi, džiaugiasi jo sumišimu ir jį toliau vilioja į slėpynius ir paralyžių. Tuo pačiu baimindamasis, kad dabar, būtent dabar, jis nebesugebės atsispirti, kad tas siaubas jį visą prarys ir visiškai sukloidins. O tada, žinoma, ar jis sugebės apskritai sugrįžti prie tiesos, kur slėpėsi jo lagaminas ir ar kada apskritai pasieks Mokušą? Visa tai jis užvis troško sužinoti būtent dabar. Geidė labiau nei bet kada. Mat tose slegiančiose akimirkose pamažu suvokė, kad nebepajėgia to vienas ir visų pirma be Dievo pasigailėjimo. Jei prieš kelias dienas netikėjo tėvu Jonifacijumi, kad Mokušas esanti jo atgaila, dabar jam jau vis aiškiau darėsi – Mokušas iš tiesų jo likimas. Taigi žūtūt reikėjo susitvardyti ir bandyti. Reikėjo bent pabandyti. Todėl jam, be jokios abejonės, neliko nieko kito tik iš naujo apžvelgti šią bjaurią ir svetimą aplinką. Ir vos tik sukaupe naujas jėgas tam naujam pažinimui, vėl pakėlė galvą ir pasirodė, kad pamatė kažin ką tamsoje boluojantį...

Taip!

Jis atsistojo ir įtempė žvilgsnį.

Ten dar vis kažkas buvo. Ir tas kažkas judėjo kiemo link.

O tada atsiliepė.

Mūūūū! – pasigirdo.

– *Rūpūs militai*, – išsprūdo Jonui Urskui – *karvė!*?

Ir taip – tai iš tiesų buvo karvė.

Apšviestas šviesos, sklindančios iš kalvės į kiemą, šalia karvės gurino liesas, raukšlėtas senolis. Apie delną susukęs virvės kilpą, kybojo dar geras storos virvės galas, su kuriuo vos vos parišęs aplink kaklą stovėjo gyvulys. Pats visas atrodė kažin kaip apsvėlęs, tarytum su karve ten kažkur tamsoje buvo galingai susigrūmęs. O gyvulys priešingai – regėjosi visiškai aptingęs ir paklusnus. Po pliaukštelėjimo nė nesuvirpėjo, ką jau kalbėti apie greitesnį judesį. Tik galvą karts nuo karto pasukdama, tarsi tam panaudodama visas likusias savo jėgas. Ir šikart karvės akys atrodė dar didesnės nei įprastai. Jonui Urskui staiga švysteli mintis, kad tai bene liūdniausios jo kada matytos akys. Tačiau tas liūdesys nebūtų vienintelis žodis, kuriuo jis galėtų jas apibūdinti. Jam atrodė, kad karvė netrukus tuoj tuoj pravirksianti... O senis ją dar beširdiškiau, tik šikart trinktelėdamas kumščiu, kad šioji liktų stovėti prie sienos, tvirtai pririšo prie kuolo priešais kalvę.

Jonas Urskis atsikrenkštė ir vis dar stovėdamas po stogu žingtelėjo į priekį.

Senolis, kuris jį neabejotinai pastebėjo, nė nesiteikė pasukti galvos.

– *O aš jau stebėjau, kad čia nė gyvos dvasios*, – prabilo susigėdęs su juntamu apgailestavimu balse.

Vyriškis vis dar nežiūrėjo į jį. Sugniaužė delną, kurį iki šiol spaudė, pliektelejo virve. Buvo girdėti, kaip jam tai darant traška kaulai.

– *Aš tau dar parodysiu!* – iškošė karvei. – *Tu dar pamatysi, kas tavęs laukia!* – vos vėl jai netrinkteldamas. O tada seniokas prie durų slenksčio patrynęs savo dumblinus padus, įžengė į kalvę.

Jonas Urskis, nežinodamas ko imtis, ir toliau lūkuriavo prie tos pačios sienos. Ar svetimas išties taip džiaugsmingai mėgautųsi savo pykčiu, tarsi niekas daugiau nė nerūpėtų? O gal jis vis dėlto buvo taip paskendęs savo tuose veiksmuose, kad nieko nei girdėjo, nei matė kas vyksta aplinkui? Kad ir kaip ten būtų – kas dar belieka – pabandė iš naujo užmegzti ryšį. *Ėjau ten, kur šviesa degė!* trūktelėjo pečiais trindamas delnus. *Kitaip tikrai būčiau praėjęs.*

– *Taigi karvė ne jūsy?* – senis krūptelėjo ir galų gale pažvelgė į jį.

– *Mano?* – nemaloniai nustebo, o keistai pilkšvos, mažytės akys žybtelėjo.

– *Taip ir galvojau!* – Sumirkčiojo Jonas Urskis. – *Kaip man ir galėjo pasirodyti?* – susilenkė ir ėmė tvarkyti ugniavietę. Akivaizdžiai ketino ją užkurti...

– *Jei jūs pamanėte, kad gyvulys galėtų būti mano*, – ėmė svarstyti Jonas Urskis. – *Vadinasi, jis nėra ir jūsy..?* – pridūrė kiek bailiai.

– *Nagi, nagi!* – jis ir vėl ją patempė. – *Jau nuo pat ryto ji čia mūkė!* – įtūžęs trinktelėjo per rąstigalį. – *Kaip tik čia po langais prigulė, o ji galvojo, kad jos nematau! O kai paėmiau pliauskę, ėmė ji mat bėgti, senutė! Ir vėl ten žemai kažin kur mūkė ir bliovė! Ir kaip žmogui nesuprasti, kuri dabar valanda?*

Jonas Urskis tylėdamas pritarė, tačiau visiškai nieko nesuprato. Senis akivaizdžiai pasakojo jam kažką, kas tik jam pačiam regėjosi suprantama. Būtent dėl šios priežasties jis nebenorėjo tuščiai kalbėti. Į ugniavietę sukišo visas storas malkas, o tada su kirviu sukapojo likusias nuolaužas. Visą šį laiką kažką sau burbėjo po nosimi, karts nuo karto pasiūsdamas kokį keiksmą ir karvės pusėn. Jonui Urskui, kuris vis šmirinėjo apie senį nelyginant šunėkas, vėl pasidarė šalta. Nekantriai laukė, kol seneliokas galų gale užkurs laužą. Tačiau šis pagiežėlis dabar sukinėjosi apie priekalą ir jam buvo nė motais Jono Urskio kalenantys dantys. Ir apskritai jam atrodė, kad šis senis niekur neskuba. Visi jo įgūdžiai ir neabejotinai jam įprasti kasdieniai veiksmai pamažu virto į kažin kokį teatrališką ritualą, kai reikėjo viską iki mažų mažiausių

smulkmenų pergalvoti ir pasiruošti. Toks pedantiškumas, tiesą sakant, pastebimas visuose didžiuliuose meistruose, šis prašalaitis tai kažin kiek išmanė, tačiau jis neturėjo nė menkiausio supratimo, ką šis žmogėnas šiuo metu iš tiesų daro. Kuo toliau, tuo labiau buvo įsitikinęs, kad jis netrukus ketina papjauti seną gyvulį. Po ilgo delsimo jis vis dėlto ryžosi senio to paklausti.

Senis pirmąsyk ištikrųjų ištiesė savo sulinkusią nugarą ir sumirksėjo jam tiesiai į akis. Jo nukaršusiame ir vienomis raukšlėmis raukšlelėmis išvagotame, įdegusiame veide pasirodė sumišęs nustebimas su pašaipia šypsenėle.

– *Jūs išties čia atplaukėt dėl parapijos!* – Siauros, drebančios jo lūpos sukrotėjo. – *O aš ir galvojau, ar tik jūs neatvykote pagalbon.*

– *Taigi jums jau sakiau, kad aš pasiklydau, – ėmė berti. – Tenorėjau pasiklausti kelio, o paskui mane pavijo naktis... – bandė apsiginti meistrelio mestiams kaltinimams. – Net dabar pat iškeliaučiau, jei tik jūs man galėtumėte paaiškinti, kaip nusigauti iki Mokušo!*

– *Mokušo?* – sukľuso senis.

– *Taip, – linktelėjo.*

– *O tikrai į Mokušą?* – išties – tai buvo taip akivaizdu – kaip didžiai nusistebėjo tokiu prašymu.

– *Taip, – švelniai vėl linktelėjo. – Jau visą dieną ieškau kelio į ten.*

Dabar senolis nususuko į šalį ir ilgai neištarė nė žodžio. O tada vėl lėtai atsisuko ir nusijuokė tiesiai į veidą.

– *Jei išties, tai keliaukite ten, – pamojo jis ranka kažkur į tolį. – Jei tikrai jau tiesą sakot, – pasikeitusiu balsu. – Tuomet štai šitaip, palaukite vis tik, kad ją gerai pakaustyčiau – parodė į karvę – o tada ją, kad kur ją biesas, dėl manęs, galite nors ir joti! Ji vis tiek juk ten skuos! Ir kurgi tu dar kitur galėtum, senute, lėkt?*

[...]

7.

Kunigas Jonas Urskis samčiu braižė po dugną – tačiau didelis puodas buvo beveik tuščias. Tai jį paskatino į vieną krūvą padėti šaukštą ir pastumti lėkštę. Raštininkas Lančakas peržvelgė pūpsinčią žąsies kaulų krūvą ir tik nusišypsojo. Kai jie šnekučiuodavosi, dažniausiai kartu ir valgydavo. Ir dar – vis atrodė – nebuvo gana. Tačiau laimei prastai nusiteikusi šeimininko žmona neketino patiekti ko nors daugiau.

– *Na, o paskui?* – atsiduso kunigas.

– *Na, paskui tai buvo!* – pabudo raštininkas. – *Po to atkeliavo laiškas. O jame Magdos žinutė, kad laukiasi kūdikio.*

– *O?! – atsirūgo dabar Jonas Urskis.*

– *Taigi, taigi!* – linksėjo jis. – *Marika Straja pati tvirtino, kad tie laiškėliai nieko nereiškia. Kaip ir ji pati – nieko gražaus ir visiškai nieko nieko malonaus.*

Kunigas vėl atsirūgo ir vos susilaikė neapsivėmęs.

Ar jį taip sujaudino vyriškio pasakojimas, o gal jis persivalgė riebios žąsies? Kad ir kaip ten būtų – jautė tą kylantį nerimą pilve, krūtinėje ir gerklėje. Regėjosi jam, kad tuoj praplyš. Todėl persėdo ir kasėsi, paskendęs mintyse. Tačiau nuo to jam pasidarė tik blogiau.

– *Argi tai neblogas jums darbelis?* – panūdo sužinoti raštininkas.

– *Ne, ne, – paneigė jis. – Tik bandau suvokti – susiraukė – kas gi laukia jos vaiko?*

– *Taigi va!* – sumirksėjo Lančakas. – *Aš jums jau juk sakiau, galėsime vėliau pasakyti!* – truktelėjo pečiais. – *Kas gi tai galėtų išvis pasakyti? Tačiau – pasikasė savo nuplikusį pakaušį – tai nėra svarbiausias dalykas! Netrukus po to Marika Straja rado ant savo namų slenksčio pūpsantį ryšulį.*

Kunigas Jonas Urskis atsistojo, prisilaikydamas už pilvo. Jautėsi šlykščiai ir nepakenčiamai, tačiau privalėjo klausytis.

– *Ryšulį? Įkvėpė oro. – Ką tai reiškia – ryšulį?* – paklausė jis, nepaisydamas savo nuojautos.

– *Taigi jame buvo kūdikis, žinoma!* – linktelėjo pasakotojas.

Staiga jam taip pasidarė bloga, kad net užgniaužė kvapą. Pasišlykštėjimo jausmas, kylantis jam iš skrandžio, užplūdo jo visą kūną ir nebeleido nė pajudėti. Tačiau, kai jau suprato, kad viską tuoj čia pat išvems, jau buvo per vėlu. Abiejomis rankomis čiupo tuščią puodą, iš kurio ką tik valgė, ir ėmė į jį vėmti. Vėliau dar labiau sutampė, tad pakartojo tą patį veiksmą kelis sykius. Nuo šių nesibaigiančių spazmų jam ištryško ašaros, kad net neteko kvapo, o aplink viskas mirguliavo it sapne. Šeimnininkas šokinėjo aplink jį ir vėjavo, kai tuo tarpu jo žmona stovėjo tarpduryje garsiai klykdama. Jos pasibaisėjimas skambėjo kaip koks didelio, nežemiško ir dar niekam nežinomo paukščio klegėjimas. O ir pati buvo visa persimainiusi – susivėlus ir nirštanti kaip koks velnias...

– *Man ir pasirodė, kad jums ne viskas gerai,* – iš kažkur toli sklido raštininko balsas.

Tačiau jam jau buvo žymiai geriau.

O tam visa tai buvo nė motais.

Susmuko pastatytoje kėdėje, užsidengdamas sukryžiuotomis rankomis veidą. Galvoje jam sukosi tūkstančiai minčių vienu metu ir tiek pat klausimų norėjo užduoti. Tačiau pergaltoti viso to jis visiškai neturėjo jėgų. Neseniai papasakota istorija neabejotinai jį sujaudino. Ir jį palietė ne ką mažiau nei tada, kai šios dienos sukosi apie jį patį. Galų gale svarbiausia: ar ir ne raštininkas minėjo, kad jau tada viskas prasidėjo? Tačiau – kas būtent „tas viskas“? Ar nuodėmė yra mylėti ir nekęsti? Išsipirko mirtį ar gyvenimą? Ar tai pažadino Dievo palaimintą likimą, o gal velnio? O gal nutiko visiškai kitkas ir tai greičiausiai tebuvo atsitiktinumas?

– *Ar jūs, pone Lančakai, tikite tuo?* – paklausė jis.

– *Kuo?* – klausiamai išplėtė akis.

– *Visu tuo,* – neatitraukė žvilgsnio. – *Kad būtent taip ir buvo. Kad iš tiesų buvo kūdikis. Ir kad jį juo šantažavo...*

– *Žinote – net jei to ir norėčiau!* – sušnabždėjo raštininkas. – *Kūdikis vis dėlto užaugo ir šiandien yra čia. O dabar klausimas – ar jį tikrai kunigas, išėjęs jau į pensiją, Janošas Talaberius norėjo paskandinti? Ar šį kūdikį tikrai išgelbėjo parapijietės Marikos Strajos gera širdis ir ji jį pripažino savu? Šito greičiausiai taip niekada ir nesužinosime. Būtent dėl šios priežasties mes kiekvienas ir galvosime kaip tinkami.*

– *O kaip?* – pervėrė jį mintis. – *O kaip gi Magda?* – šiaip ne taip užbaigė klausimą.

– *Taigi ir sakau!* – priėjo jis kiek arčiau. – *Nesuskaičiuojama galybė istorijų – ir viskas tik nuo jūsų paties priklauso, kuo norite tikėti. Ar kad vis dar gyva ir nepaguodžiamai ten kažin kur teberaudanti kalvose? Ar kad abu jos vyrai jau seniai kitame pasaulyje? Ar kad ji vis dar čia kažkur, tarp žemės ir dangaus, klajoja, liedama ant mūsų tulžį?*

Kunigas Jonas Urskis staiga nususuko ir pasitrynė akis.

– *O kuria tikite jūs?* paklausė netikėtai.

– *Aš?! – atsiduso raštininkas. – Aš, žinoma, tikiu, kad tai tikrai ji. Kaip manote, kodėl aš už jus taip stoju mūru ir ginu tą nelaimingą bažnyčią?*

– *Palaukite?!* čiupo jam už šalto delno. – *Kaip suprasti – ji?*

– *Ji,* – nenoromis išspaudė raštininkas, – *tai ta, kurią atnešė migla.*

